

Список використаної літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/card2#Card
2. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування діяльності відокремлених підрозділів юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави» № 4482 від 10.12.2020. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70633
3. The drafting of a European Business Code. URL: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0535-the-drafting-of-a-european-business-code>

Ключові слова: Господарський кодекс України, господарські відносини, галузева специфіка, вдосконалення законодавства, Європейський кодекс бізнесу.

Ключевые слова: Хозяйственный кодекс Украины, хозяйственные отношения, отраслевая специфика, усовершенствование законодательства, Европейский кодекс бизнеса.

Key words: Economic Code of Ukraine, economic relations, specific of branches of law, improvement of legislation, European Business Code.

БУДУРОВА ГАННА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАХОДИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ ЗА ГОСПОДАРСЬКИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Заходами процесуального примусу Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК України) визнає процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених кодексом випадках з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених в суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства (ст. 131). Застосування до особи заходів процесуального примусу не звільняє її від виконання обов'язків, встановлених кодексом.

Заходи процесуального примусу, що застосовуються у разі порушення певних правил господарського процесу і покликані забезпечити виконання правил та відновлення порядку у господарському судочинстві, слід відрізнити від заходів процесуальної відповідальності. На відміну від заходів відповідальності, які первісною метою мають покарання правопорушника, такі заходи процесуального примусу є по суті превентивними заходами, що застосовуються для припинення протиправних дій або для запобігання їх негативним наслідкам. У зв'язку із цим, процесуальний примус взагалі включає заходи різної направлено-

сті: заходи відповідальності, заходи попередження правопорушень, заходи припинення правопорушень, заходи з відновлення порушених прав та ін. У той же час, господарсько-процесуальна відповідальність представляє собою застосування органами судової влади до учасників господарського процесу за порушення вимог господарсько-процесуального законодавства передбачених законом заходів державного примусу, виражених у формі несприятливих наслідків як процесуального, так і матеріально-правового характеру.

ГПК України у Гл. 9 «Заходи процесуального примусу» об'єднує різні за спрямуванням заходи господарського процесуального примусу: попередження; видалення із зали судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом та штраф. Штраф, між тим, є заходом відповідальності.

Попередження і видалення із зали судового засідання. До учасників судового процесу та інших осіб, присутніх в судовому засіданні, за порушення порядку під час судового засідання або невиконання ними розпоряджень судді (головуючого судді) застосовується попередження, а у разі повторного вчинення зазначених дій – видалення із зали судового засідання. У разі повторного вчинення зазначених дій перекладом або спеціалістом суд оголошує перерву і надає час для його заміни.

Слід зазначити, що особи, які бажають бути присутніми у судовому засіданні, допускаються до зали судового засідання до початку судового засідання та під час перерви. Суд може видалити із зали судового засідання осіб, які перешкоджають веденню судового засідання, здійсненню прав або виконанню обов'язків учасників судового процесу або судді, порушують порядок у залі судового засідання. Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити у залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених кодексом. Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав (ст. 8 ГПК України).

Відповідно до ч. 3 ст. 200 ГПК України учасники судового процесу, а також інші особи, присутні в залі судового засідання, зобов'язані виконувати розпорядження головуєчого, додержуватися в судовому засіданні встановленого порядку та утримуватися від будь-яких дій, що свідчать про явну неповагу до суду або встановлених у суді правил.

В.В. Бутнев пропонує кваліфікувати попередження як захід процесуального захисту інтересів правосуддя, оскільки попередження не пов'язане ані з позбавленням процесуальних прав, ані з покладанням додаткових обов'язків [1, 45]. Деякі науковці схиляються до думки, що попередження за своєю сутністю скоріше є запобіжним (превентивним) заходом, за допомогою якого суд попереджає особу, винну в порушенні порядку під час судового засідання, про неприпустимість таких дій у майбутньому, необхідність дотримуватися встановленого порядку та

виконувати розпорядження головуєчого і який водночас передує застосуванню щодо порушника інших заходів впливу [2, с. 274].

Тимчасове вилучення доказів. У разі неподання письмових, речових чи електронних доказів, що витребувані судом, без поважних причин або без повідомлення причин, суд може постановити ухвалу про тимчасове вилучення цих доказів державним виконавцем для дослідження судом.

В ухвалі про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом обов'язково зазначаються: 1) найменування або ПІБ особи, в якій знаходиться доказ, її місцезнаходження або місце проживання чи перебування та інші інформація; 2) назва або опис письмового, речового чи електронного доказу; 3) підстави проведення його тимчасового вилучення; 4) кому доручається вилучення.

Ухвала про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом є виконавчим документом, підлягає негайному виконанню та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим Законом України «Про виконавче провадження».

Тимчасове вилучення доказів слід відрізняти від витребування доказів судом, що здійснюється з метою їх забезпечення. Тимчасове вилучення є реакцією на невиконання вимоги суду щодо витребування доказів, в той час як забезпечення застосовується у разі наявності загрози, що засіб доказування може бути втрачений або збирання і подання доказів згодом стане не можливим чи утрудненим. Різними є і наслідки невиконання таких ухвал: якщо за невиконання ухвали про витребування доказів застосовується господарсько-процесуальний примус, в т.ч. штраф, то за невиконання ухвали про тимчасове вилучення доказів особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності за ст. 382 Кримінального кодексу України.

Попри достатньо лаконічне врегулювання порядку застосування заходів процесуального примусу у ГПК України, їх уведення у нову редакцію кодексу слід визнати цілком виправданим, оскільки розширює набір інструментів процесуального впливу суду на порушників порядку у судовому процесі.

Список використаної літератури:

1. Бутнев В. В. Гражданская процессуальная ответственность. Ярославль: Яросл. гос. ун-т, 1999. 62 с.
2. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України [станом на 1 жовтня 2010 р.]. 2-ге вид., перероб. і доп. Х. : Фактор, 2010. 786 с.

Ключові слова: господарський процес, процесуальний примус, господарська процесуальна відповідальність, попередження, вилучення доказів.

Ключевые слова: хозяйственный процесс, процессуальное принуждение, хозяйственная процессуальная ответственность, предупреждение, изъятие доказательств.

Key words: economic process, procedural coercion, economic procedural responsibility, warning, seizure of evidence.